Punainen Risti
Röda Korset

LAUSUNTO

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunnalle 30.3.2022

Suomen Punaisen Ristin lausunto: Valtioneuvoston ihmisoikeuspoliittinen selonteko (VNS 10/2021)

Suomen Punainen Risti kiittää mahdollisuudesta lausua ihmisoikeuspoliittisesta selonteosta.

Suomen Punainen Risti on viranomaisia tukeva julkisoikeudellinen yhteisö, jonka oikeudellisesta erityisasemasta on Suomessa säädetty lailla (238/2000) sekä sen nojalla annetulla tasavallan presidentin asetuksella (827/2017). Suomen Punainen Risti kuuluu Suomen suurimpiin humanitaarista apua antaviin ja kehitysyhteistyötä tekeviin järjestöihin.

Tässä lausunnossa nostamme esille ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan, muuttoliikkeeseen sekä ilmastonmuutokseen ja kehityspolitiikkaan liittyviä kysymyksiä.

Suomen Punainen Risti pitää ihmisoikeuspoliittista selontekoa kokonaisuutena hyvänä ja kattavana. **Kansalaisyhteiskunnan ja järjestöjen rooli on huomioitu hyvin sekä selonteon valmistelussa että itse selonteossa.** Suomen Punainen Risti pitää hyvänä, että selonteossa on huomioitu myös kansallinen ihmisoikeustilanne. Suomen ihmisoikeusperustainen ulko- ja turvallisuuspolitiikka on johdonmukaista, uskottavaa ja legitiimiä vain, jos Suomen edistämät ihmisoikeusvelvoitteet toteutuvat Suomessa.

Myönteistä selonteossa on myös EU-politiikan huomioiminen ja sitoutuminen aktiiviseen perus- ja ihmisoikeuksien edistämiseen niin EU:n sisäisissä asioissa kuin EU:n ulkopolitiikassakin. EU:n sisä- ja ulkopoliittiset päämäärät ovat globalisoituneessa maailmassa yhä tiiviimmässä yhteydessä ja sisäpoliittisten toimenpiteiden tulee olla johdonmukaisia ulkopoliittisten ihmisoikeustavoitteiden kanssa. EU ei voi ulkoistaa ihmisoikeusien toteuttamista kolmansiin maihin. Koska EU ja sen jäsenmaat yhdessä ovat merkittävä globaali toimija, joilla on vaikutusvaltaa, EU tarjoaa Suomelle tärkeän ja tehokkaan kanavan edistää ihmisoikeuksiin liittyviä prioriteetteja sekä tavoitteita, mitä Suomi on onnistuneesti tehnytkin. Suomen aiemmilla puheenjohtajuuskausilla on hyväksytty merkittäviä ihmisoikeuksiin sekä humanitaariseen oikeuteen liittyviä asiakirjoja ja linjauksia.[1]

1. Ulko- ja turvallisuuspolitiikka, ml. siviilikriisinhallinta

Suomen Punainen Risti kiittää selonteon linjauksia kansainvälisen oikeuden ja ihmisoikeussopimusten periaatteiden kunnioittamisesta ulko- ja turvallisuuspolitiikan kulmakivinä (s.12). **Erityisesti positiivista on, että selonteossa on huomioitu humanitaarisen oikeuden rooli.**

Niin ihmisoikeuksien kuin kansainvälisten sodan oikeussääntöjen eli humanitaarisen oikeuden toteutumisen osalta kansallinen toimeenpano on avainasemassa. Siksi onkin tervetullutta, että kansainvälisten rikosten rankaisemattomuuden periaate näkyy Suomen linjauksissa (s. 29) ja

[1] Esim. 2006 hyväksytyt Euroopan unionin suuntaviivat kansainvälisen humanitaarisen oikeuden noudattamisen edistämiseksi (päivitetty 2009) sekä 2019 Suomen aloitteesta laaditut, kehitysministereiden hyväksymät EU Neuvoston päätelmät humanitaarisesta avusta ja kansainvälisestä humanitaarisesta oikeudesta

että siitä pidetään kiinni myös käytännössä. On tärkeää, että Suomi tukee sellaisia toimia, joilla pyritään edistämään lainsäädännön sekä kansallisten prosessien ja mekanismien luomista, ja joiden avulla pyritään varmistamaan kansainvälisten velvoitteiden toimeenpanoa sekä kunnioitusta kansallisella tasolla. Tällä tavalla edistetään oikeusvaltioperiaatetta sekä vähennetään loukkausten todennäköisyyttä, kun loukkauksiin syyllistyminen on vaikeampaa ja loukkauksiin syyllistyneet henkilöt joutuvat todennäköisemmin vastuuseen teoistaan. Siksi onkin tervetullutta, että selonteossa nostetaan esille Suomen tuki rankaisemattomuuden vastaiselle työlle esimerkiksi tukemalla Justice Rapid Response -yhteistyömekanismia (s. 30).

Samanaikaisesti Suomi voisi edistää tätä työtä myös muilla keinoin. **Suomi voisi esimerkiksi osaltaan tukea suoraan toisia valtioita tarjoamalla asiantuntijuutta liittyen tehokkaisiin keinoihin toimeenpanna ja varmistaa kansainvälisten velvoitteiden kunnioitus viranomaisten piirissä kansallisella tasolla.** Suomi voisi tarjota asiantuntijuutta ja osaamista Suomen oikeusvaltion kulmakiviin liittyviin oikeudellisiin normeihin ja instituutioihin, jotka edistäisivät ihmisoikeuksien sekä muiden kansainvälisten velvoitteiden toteutumista.

Suomen Punainen Risti on vakuuttunut, että esimerkiksi perustuslakiin kirjattu virkamiesvastuu sekä oikeusasiamies ja oikeuskansleri -instituutit ovat sellaisia elementtejä, joista olisi ilmeistä hyötyä myös muissa valtioissa. **Vahvan ja toimivan oikeuslaitoksen lisäksi edellä mainitut instituutiot ja normit vaikuttavat siihen, että Suomessa viranomaiset asianmukaisesti ja tasapuolisesti kunnioittavat perusoikeuksia kuten ne on kirjattu lainsäädäntöön sekä kansainvälisiin sopimuksiin.** Ne myös tehokkaasti rajoittavat tai estävät poliittisten päättäjien mahdollisuuksia puuttua ja loukata ihmisten oikeuksia, ja siten olennaisesti edistävät ihmisten yhdenvertaisuutta lain edessä. Suomella on tällä saralla merkittävää ja poikkeuksellista kokemusta ja asiantuntijuutta, ja tarjoamalla osaamista näiltä aloilta tuettaisiin ihmisoikeuksien edistämisen lisäksi myös oikeusvaltioperiaatteen kunnioitusta maailmalla.

Humanitaariseen oikeuteen liittyen Suomen Punainen Risti pitäisi tervetulleena, että Suomi esimerkinomaisesti edistäisi toimia, joilla edistettäisiin kansainvälisten velvoitteiden tehokasta kansallista toimeenpanoa ja kunnioitusta. **Suomen Punainen Risti katsoo, että Suomessa tulisi viranomaisten sekä kansalaisyhteiskunnan yhteistyöllä laatia raportti kansainvälisen humanitaarisen oikeuden kansallisesta toimeenpanosta Suomessa.** Tässä yhteydessä tulisi kirjata ja identifioida osa-alueet, joissa Suomi on onnistuneesti toimeenpannut humanitaarisen oikeuden velvoitteitaan. Näiden asioiden kirjaaminen sekä jakaminen muille valtioille toimisi esimerkkinä, ja siten edistäisi vastaavien kansainvälisten velvoitteiden kansallista toimeenpanoa muissa valtioissa. Samanaikaisesti tulisi kriittisesti ja avoimesti nostaa esille ne osa-alueet humanitaarisen oikeuden toimeenpanossa Suomessa, joiden osalta olisi hyvä ryhtyä lisätoimiin, jotta Suomi osaltaan varmistaisi humanitaarisen oikeuden velvoitteiden toteutuksen ja kunnioituksen tositilanteessa. Näin viranomaiset yhdessä kansalaisyhteiskunnan kanssa tunnistaisivat mihin humanitaarisen oikeuden kansallisen toimeenpanon keinoihin ja prioriteetteihin tulisi keskittyä tulevien vuosien osalta. Raportti olisi samalla tehokas keino laatia lähivuosia koskeva toimintasuunnitelma humanitaarisen oikeuden kansallisen toimeenpanon osalta. Tällainen avoin ja osallistava prosessi, jossa itsekriittisesti arvioitaisiin kansallisen toimeenpanon tilaa, olisi voimakas ja vaikuttava esimerkki muille maille siitä, että Suomi aidosti haluaa sekä pyrkii varmistamaan mahdollisimman kattavan ja tehokkaan kansallisen toimeenpanon.

Lisäksi haluamme kiinnittää huomiota ihmisoikeusloukkauksista ja -rikkomuksista vastuussa olevia tahoja vastaan käytettäviin pakotejärjestelmiin, joiden käyttöä Suomikin selonteon mukaisesti tukee (s. 29).

Valtioiden asettamilla pakotteilla voi olla merkittävä rooli, kun ihmisoikeusloukkauksiin syyllistyneitä halutaan saattaa teoistaan vastuuseen. **Samaan aikaan niillä on kuitenkin usein negatiivinen vaikutus ihmisoikeuksien toteutumiselle pakotteiden tai sanktioiden kohteena olevassa maassa ja aivan erityisesti apua tarvitsevien ihmisten auttamiselle.** Kysymys on erityisen ajankohtainen Ukrainan konfliktin ollessa käynnissä, mutta se ei ole uusi – esimerkiksi myös Syyrian konfliktin yhteydessä humanitaariset toimijat ovat joutuneet taloudellisten pakotteiden vuoksi ongelmatilanteisiin mm. toimijoiden omien sisäisten maksusiirtojen suorittamiseksi tai erilaisten tavarankuljetusten perille saamiseksi. Samoin Afganistanissa sanktiot ovat huomattavasti vaikeuttaneet kriittisen humanitaarisen avun, rahoituksen ja tavaran toimittamista maahan vallanvaihdoksen jälkeen. Tämä pahentaa ihmisten tilannetta maassa, kun heillä ei ole saatavilla peruspalveluita ja kriittisesti tarvittavaa humanitaarista apua.

Kansainvälisen oikeuden mukaan valtioilla sekä sodan osapuolilla on ensisijainen vastuu huolehtia siviiliväestöstä. Jos siviiliväestön keskuudessa ilmenee puute perustarpeista, humanitaarinen oikeus takaa humanitaarista ja tasapuolista avustustoimintaa harjoittaville järjestöille oikeuden nopean ja esteettömän pääsyn avun tarvitsijoiden luo. Lisäksi humanitaarinen oikeus edellyttää, että humanitaarisia avustuslähetyksiä suojellaan ja niiden nopeata jakelua helpotetaan. Samanaikaisesti avustustoimijoiden on saatava toiminnalleen lupa, sekä järjestettävä niihin liittyvä tekniset järjestelyt, mukaan lukien avustuskuljetusten tarkistukset. Voimakkaat maahantuonti- tai vientirajoitukset, taloudelliset pakotteet tai maksujärjestelmien oleminen poissa käytöstä vaikuttavat negatiivisesti myös avustustarvikkeiden tuontiin ja vientiin ja siten avun perille saamiseen.

Puolueettoman ja tarvelähtöisen humanitaarisen avustustyön mahdollistamiseksi on ensisijaisen tärkeää, että pakote- ja sanktiojärjestelmiä käyttöönotettaessa varmistetaan, että pakotteilla ei estetä tai vaikeuteta humanitaarista avustustoimintaa.

Pidämme tervetulleena, että **uusiin aseteknologioihin** liittyen selonteossa (s. 85) nostetaan esille kanta, että Suomi edistää autonomisten asejärjestelmien globaalia sääntelyä. **Suomen Punainen Risti pitää linjausta hyvänä, ja pitää tärkeänä, että sääntelyllä pyritään oikeudellisesti sitovaan kansainväliseen sopimukseen ja että myös Suomi tukee tähän liittyvien neuvotteluiden aloittamista mahdollisimman pian.**

Siviilikriisinhallinnan osalta selonteossa on todettu (s. 28), että kriisinhallintaoperaatioihin osallistumalla Suomi tukee ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltiokehitystä. Suomen Punainen Risti pitää hyvänä, että tämä on selvästi tuotu esille ja että myös kriisinhallintaoperaatioissa huomioidaan kattavasti perus- ja ihmisoikeusnäkökohdat. **Samaan aikaan on huolehdittava siitä, että operaatioissa mukana olevat toimijat toimivat kukin oman mandaattinsa mukaisesti, eikä esimerkiksi sotilaiden ja humanitaaristen avustustyöntekijöiden rooleja sekoiteta.**

Konfliktialueilla on lukuisia eri toimijoita, sotilaita, rauhanturvaajia, avustustyöntekijöitä ja siviilikriisinhallinnan asiantuntijoita. Kaikilla toimijoilla on oma tehtävänsä ja omat toimintaperiaatteensa. Punaisen Ristin erityisenä tehtävänä on humanitaarisen oikeuden, sodan oikeussääntöjen edistäminen ja siihen kytkeytyvä siviilien ja muiden taisteluihin

osallistumattomien suojelu. Humanitaarisen työn ytimessä on varmistaa, että apu kaikkein heikoimmassa asemassa oleville ihmisille voidaan toimittaa perille. Tämä edellyttää pääsyä avun tarvitsijoiden luokse, mikä konfliktitilanteissa puolestaan edellyttää vahvaa luottamusta avun puolueettomuuteen ja riippumattomuuteen kaikkien konfliktin osapuolten taholta. Koordinaatio on tärkeä osa kaikkea kansainvälistä kriisinhallintatyötä. Se edellyttää kaikille toimijoille selkeitä valtuutuksia ja niiden kunnioittamista. Kun mandaatit ja toimintatavat ovat kaikille selvät, on kaikkien toimijoiden mahdollista toimia oman osuutensa toteutumiseksi. Tämä velvollisuus on niin sotilaallisilla kuin humanitaarisilla toimijoillakin.

Myös Suomessa varautumisessa vakaviin kriiseihin, joissa sotilaallisen voiman käyttö ei ole poissuljettu, on turvattava korostetusti siviili- ja sotilastoimijoiden selkeät roolit kansainvälisen oikeuden erotteluperiaatteen mukaisesti. Mahdollisen sotilaallisen konfliktin tai voimankäytön tai sen uhkan varalle sisäisen turvallisuuden viranomaisten ja muiden toimijoiden rooli on keskeinen erityisesti väestönsuojelussa ja siviiliväestön suojaamisessa. Eduskunnan on korkeimpana lainsäätäjänä osaltaan huolehdittava, että tähän liittyvät säädökset ja ohjeet pidetään ajan tasalla ja että niiden toimeenpano ei rapaudu hallinnon muutosten tai resurssiniukkuuden myötä.

2. Muuttoliike

Selonteossa todetaan, että ”muuttoliikkeiden näkökulmasta on tärkeää luoda sekä kahdenvälisesti että EU-tasolla tasaveroisia ja kestäviä kumppanuuksia lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa ja edistää niiden kautta yhteisiä tavoitteita liittyen esimerkiksi säännösten vastaisen muuttoliikkeen perimmäisiin syihin vaikuttamiseen.” Suomen Punainen Risti muistuttaa, että vaikka muuttoliikkeen perimmäisiin syihin vaikuttaminen on ensiarvoisen tärkeää, tämä **ei saa olla kiertoilmaisu sille, että maahanmuuton hallinta sidotaan osaksi kaikkea kumppanuustoimintaa. Pahimmillaan muuttoliikenäkökulman sitominen osaksi muita politiikkaohjelmia johtaa humanitaarisen avun ja kehitysyhteistyörahoituksen politisoitumiseen.** On kuitenkin tärkeää, että Suomi pyrkii vaikuttamaan siihen, että myös kumppanimaiden maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikka on kansainvälistä oikeutta ja ihmisoikeuksia kunnioittavaa. Tämä on erityisen tärkeää tilanteissa, joissa kansainvälistä suojelua tarvitsevien ihmisten määrä kasvaa voimakkaasti.

Suomen Punainen Risti kiittää, että selonteossa korostetaan Suomen sitoutuneisuutta kansainvälisen suojelun tarjoamiseen kansainvälisten sopimusten mukaisesti sekä erityisesti **kiintiöpakolaisjärjestelmään** (s. 75). Järjestelmä on hyvin toimiva, turvallinen ja kohdistuu kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin pakolaisiin. **Kiintiöpakolaisjärjestelmän ja YK:n pakolaisjärjestön koordinoiman uudelleensijoittamisen kautta autetaan erittäin haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä, kuten lapsia, vammaisia ihmisiä tai kidutuksen uhreja, joiden suojelun tarve on jo selvitetty.** On inhimillisesti tärkeää, että Suomi jatkaa vahvaa sitoutumista uudelleensijoittamisohjelmaan, vaikka samanaikaisesti annetaan suojelua akuutin kriisin vuoksi, esimerkiksi Ukrainasta pakeneville. Tämä on myös selonteon yhdenvertaisuutta ja haavoittuvassa asemassa olevien ihmisryhmien oikeuksia korostavan ihmisoikeustoiminnan kannalta keskeistä.

Selonteossa viitataan myös EU:n yhteisen turvapaikkajärjestelmän kehittämiseen, johon Suomi on sitoutunut. Esitetyt säädösmuutokset uhkaavat johtaa ihmisoikeuksien merkittävään rajoittamiseen ja erityisesti säilöönoton lisääntymiseen ulkorajavaltioissa. Suomen Punainen Risti huomauttaa myös, että Välimeren pitkäkestoisen ja erityisesti vuosien 2015-2016 tilanteen seurauksena valmistelluissa säädösesityksissä **ehdotetut ratkaisut ovat hyvin**

erilaisia kuin nyt Venäjän ja Ukrainan välisen konfliktin aiheuttaman pakolaisuuden johdosta käynnistettävät toimet, jotka perustuvat Balkanin alueen konfliktin jälkeen laadittuun lainsäädäntöön. On vieläkin varsin epäselvää, miten uudistukset tulevat käytännössä vaikuttamaan Suomessa käytössä oleviin menettelyihin ja niihin liittyviin oikeusturva- ja ihmisoikeusperiaatteisiin. **Suomen Punainen Risti kiinnittää huomiota siihen, että ulkorajavaltiona Suomella on erityinen intressi harkita tarkasti, miten ulkorajalla tapahtuvia menettelyitä käytännössä Suomessa sovellettaisiin. Ensisijaista on edistää ihmisoikeuslähtöistä turvapaikkamenettelyä ja tukea toimivia solidaarisuusjärjestelyjä.**

On positiivista, että Suomi on turvapaikkajärjestelmän kehittämisessä johdonmukaisesti pitänyt esillä, kuten selonteossakin todetaan, kansainvälisen oikeuden velvoitteita, oikeudenmukaisen menettelyn turvaamista ja haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden tarpeiden huomioimista. **On kuitenkin hyvin riskialtista perustaa eurooppalaista maahanmuuttajien oikeudet turvaavaa järjestelmää pelkästään perusoikeusmyönteisen soveltamiskäytännön varaan.** Esimerkiksi säilöönotosta vaikuttaa tulevan yhä keskeisempi osa turvapaikkajärjestelmää ja vaikka muutokset eivät välttämättä Suomessa suoraan johda systemaattiseen säilöönottoon, ehdotetut säädökset tekevät mahdolliseksi hyvinkin laajan vapauden rajoittamisen, mikäli rajoitustoimia sovelletaan täysimääräisesti.

Selonteossa on useassa kohdassa nostettu esiin kansainvälisten sopimusvalvontaelinten suositukset. Näistä merkittävä osa koskee turvapaikanhakijoita ja kansainvälistä suojelua saavia henkilöitä (s. 74). Toistuvia maahanmuuttoa koskevia teemoja ovat selonteon mukaisesti muun muassa kansalliseen turvapaikkalainsäädäntöön tehdyt muutokset, kansallisen turvapaikkaprosessin laatu ja oikeusvarmuus, erityisesti lasten säilöönotto ja säilöönotto-olosuhteet sekä perheenyhdistäminen ja oikeus perhe-elämään.

Suomen Punainen Risti pitää myönteisenä sitä, että moneen suositukseen on reagoitu ja mm. turvapaikanhakijoiden oikeusturvaan on tehty parannuksia. Lukuisia epäkohtia on kuitenkin edelleen korjaamatta. **Erityisen ongelmallisena näemme, että Suomi ei ole toistaiseksi ryhtynyt toimenpiteisiin perheenyhdistämiseen tai lasten säilöönottoon liittyvien suositusten toimeenpanemiseksi**. Näihin ei myöskään selonteossa oteta kantaa.

3. Ilmastonmuutos

Suomen Punainen Risti kiittää sitä, että ilmastonmuutos on selonteossa nostettu yhdeksi keskeiseksi perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista uhkaavaksi tekijäksi. **Ilmastonmuutos syventää jo olemassa olevaa eriarvoisuutta niin kansainvälisesti kuin valtioiden sisälläkin.**

Ilmastonmuutoksen hillintä niin rahoituksella kuin erilaisilla teknisillä ratkaisuilla, Suomessa ja kansainvälisesti, on tärkeää kehityksen ja globaalin vastuun näkökulmasta ja **sen kautta voidaan vaikuttaa positiivisesti monien ihmis- ja perusoikeuksien kehittymiseen, erityisesti terveyteen ja toimeentuloon.**

Ilmastonmuutokseen vaikuttamista ei globaalissa maailmassa voi irrottaa kehityspolitiikasta tai -työstä. On tärkeää, että Suomi tukee erityisesti kehittyvien maiden ilmastotoimia kehitysyhteistyövaroin ja osana ulko- ja kehityspolitiikkaa. Ilmastonmuutokseen sopeutumiseen panostaminen on kriittistä, siihen tulee ohjata riittävästi rahoitusta ja sen tulee

kohdentua alueille ja ihmisryhmille, jotka kärsivät ilmastonmuutoksen vaikutuksista eniten. Erilaiset ennakointi- ja varhaisen toiminnan tai varautumis- ja katastrofiriskienhallintamenetelmät tulevat entistä merkittävämmiksi ilmastonmuutoksen edetessä. Tämä jää osin puutteellisesti käsitellyksi selonteossa.

Suomen Punainen Risti katsoo, että kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun välinen jatkumo on järkevää erityisesti luonnonkatastrofeihin ja ilmastonmuutoksen mukanaan tuomiin haasteisiin vastaamisessa. Siinä toimintamallit ja eri rahoituslähteet voivat sujuvasti täydentää toisiaan: humanitaarinen apu tuo vakautta katastrofitilanteissa vastaamalla ihmisten perustarpeisiin, ja voi myös sisältää koulutusta, valmiuden kehittämistä tai elinkeinojen tukemista. Tämä parantaa yhteisöjen ja yhteiskunnan selviämistä katastrofista pitkällä tähtäimellä. Samaan aikaan kehitysyhteistyön kautta voidaan parantaa valmiutta vastata tuleviin katastrofeihin ja kriiseihin.

4. Ihmisoikeudet ja kehityspolitiikka

Inklusiivisten, rauhanomaisten ja demokraattisten yhteiskuntien vahvistaminen on selonteossa aivan oikein korostettu tärkeänä painopisteenä myös ihmisoikeusnäkökulmasta. **Tässä voisi kuitenkin pelkän kansalaisyhteiskunnan vaikutusmahdollisuuksien lisäksi vielä laajemmin korostaa paikallisen kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä ja -kapasiteettia erityisesti vaikeissa konteksteissa.** Vahvan paikallisen toimijakentän rooli yhteiskunnallisen kehityksen rakentajana ja palveluiden tarjoajana, myös konfliktien ja kriisien aikana ja eritoten jälkeen, on ensiarvoisen tärkeä. Myöhemmin selonteossa puhutaan ihmisoikeuspuolustajien roolista (s. 38) mutta ei siinäkään suorista palveluista, joita kansalaisyhteiskunta tuottaa, tai osallistumisen mahdollisuuksista, joita kansalaisyhteiskunta tarjoaa ihmisoikeuksien toteutumiseksi.

Suomen Punainen Risti kiittää vahvasta kirjauksesta seksuaali- ja lisääntymisterveyden sekä -oikeuksien (SRHR) puolustamiseksi sekä tässä korostettua, tätä työtä tekevien järjestöjen toimintamahdollisuuksien turvaamista.

Selonteossa todetaan aivan oikein (s.37), että koronapandemia on kohdellut eri väestöryhmiä eri tavoin niin Suomessa kuin kansainvälisestikin. Tämän huomioiminen ja korjaaminen tulevina vuosina niin kotimaisessa budjetoinnissa kuin mm. kehitysyhteistyörahoituksesta päätettäessä on tärkeää. Myös joissakin maissa nähty rajoitustoimien väärinkäyttö ihmisoikeusloukkausten mahdollistamiseksi on selonteossa hyvin huomioitu.

Sen sijaan oikeutta terveyteen voisi käsitellä ja korostaa laajemmin. Koronapandemian osalta tässä viitataan rajoituksilla estettyihin terveyshaittoihin, vaikka samaan aikaan koronapandemia on estänyt oikeutta terveyteen mm, terveydenhuollon palveluiden saatavuuden puutteen vuoksi, myös Suomessa mutta erityisesti maissa, joissa terveydenhuollon kattavuudessa on alun perinkin suuria puutteita. **Terveyspalveluiden universaali kattavuuden edistäminen on tärkeä ihmisoikeuskysymys.** Samoin universaalin sosiaaliturvan merkitystä suojaverkkona juuri kaikkien haavoittuvimpien osalta tulisi korostaa. Koronapandemia osoitti selkeästi tämän puutteet eri puolilla maailmaa.

Ylivaalikautinen kehityspoliittinen selonteko on vankka ja hyvä pohja myös ihmisoikeusperustaiselle kehitysyhteistyölle. Kehitysyhteistyön osalta vammaisten henkilöiden osallisuuden ja asiantuntemuksen korostaminen selonteossa on erittäin tärkeää. Se voisi korostua laajemmin myös humanitaarisessa avussa. Suomi korostaa vammaisten

henkilöiden asemaa ja oikeuksia humanitaarisessa avussa, mutta lisäksi voisi vahvemmin kehittää myös heidän osallisuutensa ja asiantuntemuksen käyttöä esim. varautumisessa.

Paikallisuus ja paikallisten toimijoiden aito osallistuminen ja rooli voisi korostua vielä enemmänkin selonteon kehityspoliittisessa osiossa. Rahoituksen ja avun paikallisuuden korostamisella saadaan paremmin kuuluviin paikalliset tarpeet myös ihmisoikeusnäkökulmasta.

Kristiina Kumpula
pääsihteeri